ובלבד שלא יצא חוץ לתחום 6 אם אינו יכול

להבליעו בזו אמר רבי דוםתאי בר ינאי משום

ר' מאיר שמעתי שמקדרין בהרים: גמ' מנא

הני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא

י ארך החצר מאה באמה ורוחב חמשים

בחמשים אמרה תורה בחבל של חמשים אמה

מדוד י האי מיבעי ליה י לימול חמשים

ולסבב חמשים א"כ לימא קרא חמשים

חמשים מאי חמשים בחמשים שמעת מינה

תרתי: לא פחות ולא יותר: תנא לא

פחות מפני שמרבה ולא יותר מפני שממעט

א"ר י אסי אין מודדין אלא בחבל שָל

אפסקימא מאי 🌣 אפסקימא א״ר אבא נרגילא

מאי נרגילא א"ר יעקב דיקלא דחד נברא

איכא דאמרי מאי אפסקימא רבי אבא

אמר גרגילא רבי יעקב אמר דיקלא דחד

נברא תניא אמר רבי יהושע בן חנניא אין

לך שיפה למדידה יותר משלשלאות של

ברול אבל מה נעשה שהרי אמרה תורה

מבה מדה והכתיב 1 וביד האיש קנה 2

המדה ההוא לתרעי תני רב יוסף שלשה

חבלים הם של י מגג של נצר ושל פשתן

של מגג לפרה " דתנן " כפתוה בחבל המגג

ונתנוה על גב מערכתה של נצרים לסומה

ף דתנן ב ואח"כ מביא חבל המצרי וקושרו סי דתנן

למעלה מדריה ישל פשתן למדידה: היה מודד והגיע: מדתני חוזר למידתו מכלל

דאם אינו יכול להבליעו הולך למקום שיכול

להבליעו ומבליעו וצופה כנגד מידתו וחוזר

תנינא להא דתנו רבנן יי היה מודד והגיע

ובידן חבל מדה. פ"ה נמשכן של יחוקאל 0 ור"ח כתב דההוא

ההוא בדתרעי. וההוא דכתיב מדד את רוח הקדים חמש מאות

בספר זכריה אבל וביד האיש קנה המדה הוא ביחזקאל:

קנים בקנה המדה סביב וכן כתיב בד' רוחות מפרש ר"י

דבחבל מדה היו מודדין ה' מאות קנים: בחבל המגג. אע"ג דשום חבל אינו מקבל טומאה דבעינן

טווי ואריג כדאמר בפ׳ במה אשה

(שבת דף סד.) משום מעלה דפרה

בע" ממין שאין מקבל טומאה: מי הגיע להר מבליעו. וא"ת אמאי לא כייל להן בהדי הדדי

הגיע להר או לגדר מבליעו וי"ל משום

סיפא דתני שמעתי שמקדרין בהרים

לכך תני הר בפני עלמו אע"ג דקידור

שייך נמי בגיא וגדר ואם נאמר דגיא

וגדר שוין לגמרי והר חלוק קלת

מהן הוה ניחא:

ובלבד שלא יצא חוץ לתחום.

שאם היה רחבו של גיא כנגד העיר

יוצא חוץ לתחום והולך להבליעו שלא

כנגד העיר לא ימדוד וילד חוץ לתחום

עד כנגד תכלית שפת הגיא שכנגד

העיר וכמנין אמות שיצא יחזור ויכנס

לתוך הגיא ויציין שלא יאמרו מידת

תחומין באה לכאן כדמפרש בגמ' (לקמן:)

ואין נראה דבלאו הכי אי אפשר למדוד

בענין זה שחם יחזור לתוך גיח ויליין

במקום שכלות מנין אמות שילא הרי

הוא מליין חוך לתחום שאותן אמות

שילא היו במישור ואותן אמות שנכנסו

לתוך הגיא הן בשיפוע ואי אפשר לומר

שיתן חבל בגיה משפתו חל שפתו

וכנגד אמות שינא ימדוד על החבל

וישים שם חוט המשקולת דהא כיון

דגים כחב יותר מנ' אמה אמרו

חכמים שאין חבל מועיל שם דהא

אפילו ע"י כלונסין אין מועיל למתוח

רש"י פירש בלשון רחשון

א) לעיל לה:, 3) [ע' מוס' לעיל כג: ד"ה פשטיה דקרא], ג) לעיל כג:, ד) [גי' הערוך רבי אמין, ה) [גירסת הערוך לבי אמין, ה) [גירסת הערוך אפקימא יש מפרשין הבל שעושין אומו מן קליפת אילן של אגח עכ"ל ופי שכתב הערוך היינו ע"כ לאיכא דאמרי מאי אפקימא וכוי], ו) פיי מין גמי, ו) פרה פ"ג מ"ט, ה) סוטה ז:, ע) ותוספתא פ"ד הי"ב]. י) [מושפתמ פיזי לי בן, י) [מ:ד"ה וחחר], ל) [לעיל ד"ה מקדרין], ל) רש"ל גרס ור"ח כתב הגורם בשמועה זו ובידו חבל מדה הוא קרא הכתוב בספר זכריה אבל וביד האיש קנה המדה הוא ביחזקאל והגי׳ הנכונה פתיל המדה: מ) ושלשה דיבורים אלו הגיע ובלבד ואם שייכין למתניתין], נ) [שייך

2. וָאֶשָּׂא עֵינֵי וְאֵרֶא

מוסף רש"י

יכול אינו שמקדרין שמעתי בהרים. לא מבליעו בחבל ארוך יותר מנ' דהתנן אין מודדין אלא בחבל של נ'

יוצא חוץ לתחום וזה הלך והבליעו שלא כנגד העיר ומודד משפחו ולהלן לא ימדוד אלא עד כדי השלמת התחומין ולופה כנגד מקום שמדתו כלה כנגד העיר בתוך הגיא ויציין סימני התחום אבל לא ימדוד וילך חוץ לתחום עד כנגד מחום למתניתיון. תורה אור השלם

1. אֹרֶךְּ הָחָצֵר מֵאָה בָאָמָה וְרֹחֵב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְלְמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵשׁ מְשְׁזְר יְתּישִׁים וְלְּמְוֹה חְמֵשׁ בּנּמוֹת שֵׁשׁ מְשִׁוֹר וְאַדְנֵיהָם נְחֹשֶׁת: יי.

וְהַנֵּה אֵישׁ וֹבְיָדוֹ חֶבֶּל וְהַנָּה חוֹמֵה מחוץ לַבַּיִת סְבִּיב וּבְיֵד הָאִישׁ קְנַה הַמִּדְּה שֵׁשׁ אַמּוֹת בָּאַמָּה וָטפַח וַיִּמֶּד וְקוֹמָה קָנֶה אֶחָר: יִקוֹמָה קָנֶה אֶחָר:

יחזקאל מ ה

הגהות הגר"א

אן גמ' אר"י אמר שמואל ל"ש אלא כו". נ"ב כאן ג" מלתיה דשמואל. בבות נבות מנטיה דשמוחכ. ולישנא בתרא דרב יוסף. ולישנא בתרא דרבא. ראשונה בקידור לבד ואחרונה בהבלעה לבד מציעתה בשניהם. מציעתה תכיעות בפריטט. מרכינת בגיא לבד. אחרונה בהר לבד. וראשונה אף בהר (לבד) ושם אף בהבלעה נמלא בגיא ב' בבות ראשונה ומליעתא א' בקידור וא' בשניהם ובהר ב' לתרונה וראשונה לי בהבלעה וא' בשניהם. שיטת ש"ע וטור. והכלל בחיצור כי ראשונה בכולהו בקינור כי נשטונה כנובה. לבד הבלעה דגיא שהוא קל בטורח מכולם ושלישית בטורח מכולם ושלישית בסורת מכולם ושלישית בהבלעה דהר לבד שהוא בטוכת ואמלעית [*שנים קידור והבלעה] דגיא לבד וסיי אב"ג למפרע אבל רש"י לא כתב כן אלא מילתא דרבא בקידור ובהבלעה [*דהר גם [*כן] רש"י (ושאר

פוסקים) בהבלעה: בינעלי. [*כ״ה בכי״ק שעל גליון הגמ׳ שלו]

להבליעו. נחנל של ממשים אמה (לעיל לה:).

תכלית שפת הגיא שכנגד העיר לידע כמה אמות ילא וכמנין אותן אמות יחזור ויכנס לתוך הגיא ויציין משום גזירה שהרואה אותו מודד והולך שם יאמר שמידת התחומין ע"כ. ל"א שלא ילא חוץ לתחום אם היה ארוך וראשיו יולאין חוץ לתחומי העיר וחין יכול להבליעו בחבל כנגד התחומין מפני רחבו ויכול להבליעו שלא כנגד התחומין לא יצא להבליעו שם גזירה שמה יהמרו מדת תחומין של זידי העיר באה לכאן: בוו א"ר דוסתאי בר' ינאי. בזו למעוטי ערי מקלט ועגלה ערופה דאין מקדרין בהן כדמפרש בגמ' [ע"ב]: מקדרין. נוקבין. רואין כאלו נוקבין אותן ומודדין דרך הנקב למעט מדת מדרונו כדאמר בגמ' [שם] שמודדין אומו בחבל של ד"ח והתחתון מניח חת החבל כנגד לבו והעליון כנגד מרגלומיו ומתמעט מדרונו של כל ד"א חלי קומת אדם: גבו' מפני שמרבה. כשהחבל קלר יכול למותחו ומאריך המדה והתורה אמרה בחבל של נ׳ אמה ימדוד: מפני שמחמעט. שכובדו מכפילו ומתקלר באמלעיתו: נברא. סיב שגדל ומתגלגל סביב הדקל כעין וודיל"א של גפנים: ובידו חבל מדה. במשכן של יחזקאל: וביד האיש קנה המדה. במשכן של יחזהאל: בדתרעי. למדוד רוחב השערים: מגג. יונ״ק בלע״ז. לפי שאינה מקבלת טומאה שיהו כל מעשה פרה בטהרה: נלרים. ערבה קלופה. ל"א לורי דקל והוא סיב. הך דרב יוסף פליג אדרב אסי: הולד למקום כו'. כדפירשתי לעילי: ואם היה גיא מעוקם. שהיה מדרונו משופע ונוח להילוך מקדר ועולה כדפירשתיי תחתון כנגד לבו כו' כך שמעתי וקשה לי בה לקמן. ובתוספתא [פ״ד הי״ב] ה"ג ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו מקדר וכו׳ וה״ק אם היה גיא מתעקם והולך וסובב את העיר וכשהוא מודד תחום מערב אינו יכול

וכלבד שלא ילא חוץ לחחום. שאם היה רחבו של גיא כנגד העיר

להבליעו בחבל של נ' אמה ברוח מערבית עד שהוא מתעקם ללפון הוא מתחיל להשוות אותה הבלעה אינה מועלת למידת תחום מערב ומקדר ועולה: בדניחה סשמישתיה. נוח להילוך קלת כגון מתלקט עשרה מחוך ארבע החם קחני מבליעו אם יכול ואם לאו מקדר: הכא. בכותל זקוף יותר מדאי דכיון דלא חזי להילוך אין גובה שיפועו עולה למידת התחום: לא שנו. דמקדר אלא דניחא תשמישתיה שמעוקם כל כך שאין חוט המשקולת יורד כנגדו שכשמניה חוט משקולת הבנאים אלל שפתו והיא יורדת לעומקו מנקפת בשיפועו ומעכבת המדרון מלירד כנגדו אלא מרחיקו מלמטה. כנגדו משמע מכוון ולקמן [ע"ב] מפרש דעד ד' אמות קרי ליה יורד כנגדו שירחיק השיפוע את המשקולת לקרקעיתו ד"א מכנגד שפתו העליונה: 336

עליהם חבל של נ׳ אמה מזה לזה המידה לגיא אם יכול להבליעו בחבל של אלא ילך למקום שיכוין ויבליע או יקדר: ראם אין יבוד להבדיעו. חמשים אמה מבליעו ואם לאו הולך למקום שיכול להבליעו ומבליעו וצופה וחוזר למידתו פי׳ אלא א״כ יצא חוץ לתחום או אם היה גיאָ מעָוקם מקדיר ועולה מקדיר שהיה גיא מעוקם כדקתני בברייתא ויורדי הגיע לכותל אין אומרים יקוב הכותלאלא בגמ׳ [ע״כ י]: ואם היה גיא מעוקם. אומדו והולך לו והא אגן תגן מבליעו וחוזר פי׳ הקונטרם בלשון ראשון שהיה מדרונו משופע ונוח להלוך מקדרין למידתו התב ניחא תשמישתא הכא לא ניחא כך שמעתי וקשה לי בה ולא פירש תשמישתא אמר רב יהודה 🗈 אמר שמואל מה קשיא ליה בה ואומר ר"י דקשה ה לא שנו אלא שאין חום המשקולת יורד כנגדו אבל

ליה משום דבסמוך קאמר עלה לא שנו כלומר דמקדרין בגיא מעוקם אלא שאין חוט המשקולת יורד כנגדו אבל אם חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה פירוש מדלג כל השיפוע ואינו מודד אלא המישור שבתוך הגיא וא"כ הא דקתני מבליעו היכי משכחת לה כל זמן שאין חוט המשקולת יורד כנגדו אכתי הוה מעוקם ומקדר ואינו מבליעו וכי החוט יורד כנגדו אין לריך להבליעו אלא מודדו מדידה יפה ומדלג כל השיפוע ומיהו לפי׳ זה מלינו למימר דלא שנו לא קאי אגיא מעוקם דמקדר כדפ״ה אלא ה״פ ל״ש דמבליעו או היכא דאינו יכול להבליעו דמקדרין אלא שאין החוט יורד כנגדו ואע"ג דאוקימנא דמבליעו היכא דניחא תשמישתא בגיא מעוקם דניחא תשמישתא טפי מקדרין ומיהו מדקתני בתוספתא אם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו ל"ל כלשון שני של הקו' שהגיא מתעקס והולך סביב

העיר ואם יבלע מצד אחד יכול לטעות שצריך להיות צופה והולך כמה פעמים: ארך אומרים יקוב את הבותד. פירוש שיעמיד כלונסות ארוכין מכאן ומכאן וימתח החבל מזה לזה להבליעו אלא הקילו חכמים לסמוך על אמידה בעלמא ואומדו כדמוקי לה בדלח ניחח תשמישתיה וטורח לעלות על גביו ומיהו אם זקוף יותר מדאי עד שחוט יורד בלבו והולך לו כנגדו אפילו אמידה אין לריך ומדלג כל שיפוע הכותל כדאמר שמואל בסמוך גבי גיא ודוקא גבי כותל והר הקילו היכא דלא ניחא חשמישו דאומדין משום דנריך לעלות על גביו כשרוצה להבליע וטירחא דמילחא טובא אבל גבי גיא (מעוקם) לעולם מבליע אף על גב דלא ניחא חשמישתא כל זמן שאין החוט יורד כנגדו כדאמר שמואל משום דאין טורח להבליע כולי האי:

א) מתיבת פי' מקדרין עד אחר תיבת מקדיר ויורד. ב) עיין בערוך ערך קד א.

מודרין חנה בחבנ שג נ'
מודרין חנה בחבנ שג נ'
אמה, ולא מודד כל מדרונו כמוח שהוא בחבל בנקקע חלקה, דאיכא חומרא טפי, אלא מודדו בחבלים קטנים של ארבע אמוח ואוחזין בו ב' בני אדם בב' ראשי החבל, החחחון נותן ראש החבל כנגד לבו והעליון כנגד אמה, ולא מודד כל מדרונו כמוח שהוא בחבל מבשיה בקרקע חלקה, דאיכא חומרא טפי, אלא מודדו בחבלים קטנים של ארבע החניון ונמלא לבו במקום שרגליו עומדות עכשיו, וכשטוק החבל עכשיו כנגד מרגלומיו מוס לכי לחבב אמיות כשיעור חלי קומת אדם, ולשון מקדרין כמו נוקבין, דמשוה מדת ההר בחלי שומד בארכי יחבל המדרין (שם) מקדריין. ענין נקב וחתך (ע"ד ג.). ליטול חמשים. שארכו יחב על החבב המשים. הטתרים דהוו להו שבעים אמות וד' טפסים מרובעין (לעיל כג: ע"ש בארובה). חבל המצרי. עשוי מלורי דקל, מסיב הגדל סביב הדקל וכרוך עליו (סומה ד:). וקושרו למעלה מדדיה. כדי שלא ישמטו בגדיה לארץ (שם).

ל א מיי פ"ג מהלכות פרה הלכה ב סמג עשין רלב: לא ב מיי פ"ג מהלי סוטה הלכה יא: סופה הנכה ינו. לב ג מיי פכ״ח מהלי שבת הלכה יא סמג לאוין סו טוש"ע א"ח סי שלט סעיף א: לג ד ה מיי׳ שם הלכה יב יג טוש״ע שם סעיף ד ו ומיי שם הלי ידו:

> לעזי רש"י וודיל"א [וידיל"א]. קנוקנת. יונ"ק. אגמון

רבינו חננאל מנא לן, אמר רב יהודה דאמר קרא ארך החצר מאה באמה ורחב

חמשים בחמשים. אמרה

תורה בחבל של חמשים

אמה מדוד. ואקשינן האי

א כויבע. משים ממאה של אורך

וסבכם בחמשים האחרות

כדי שיבא שבעים אמה

ושירים על שבעים אמה

ושירים. ודחי א״כ נימא

הרא חמשים חמשים ומאי

תרתי. לא פחות ולא יותר.

תנא פחות מפני כשנמתח נמתח הרבה ומוסיף המידה, ואם הוא יתר

מחמשים אמה אינו נמתח הרכה וממעט במידת התחום. ירושלמי, מדת

התחום וארבעים: חבלים

לא פחות שהוא נמתח ונשכר, ולא יותר שהוא

מפסיד.

בשמועה זו ובידו חבל בשמועה זו ובידו חבל

מדה, הוא הכתוב בספר

זכריה. אבל וביד והואיש

והכתיב ופתיל פשתים הכתב ופונית פשונים בידו וקנה המדה והוא עומד בשער, ביחזקאל.

חבל של אפסקמא. יש

ודיקלא דחד נבארא זליף.

ל) פי׳ מקדרין, חותכין כדגרסינן איזהו עור לבוב

יין אודבות, ועיקרו מגרדין מלשון גודו אילנא. ההוא לתרעי.

פי׳ הקנה למוד בו מידת

פי הקנה לכור בו כירונ השער. תני רב יוסף ג׳ חבלים [הן]. של מגג

כדתנן בחבל של מגג כו׳.

והוא חלקי. של נצרים

לסוטה, דתנן ואחר כך

מביא חבל של מצרי וקושר למעלה מדדיה. חבל של פשתן למדידת

התחום. מתני׳ היה מודד והגיע לגיא או לגדר וכו׳.

תנינא להא דתנו רבנז היה

של חמשים אמה מבליעו. של המשים אמה מבליעה, כלומר מעביר החבל על גביו, ואם לאו הולך

למקום שפתח הגיא צר

. ומבליעו שם וצופה וחוזר

למידתו. אם היה גיא מעוקם מקדיד ויורד. הגיע

לכותל אין או׳ יקדיר את הכותל אלא אומדו והולך

לו. ואי ניחא תשמישתיה

מו[ד]דו מדידה יפה. אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו שאין

לקשור

את הפרה

שקרוע כנגד הלב ל) וקדור כמין ארובה,

והגירסא נכונה

נקמט

. קרא מיבעי לי